

EKOBLADET

EKOMUSEUM BERGSLAGEN • MÄNNISKA – MILJÖ – LANDSKAP

Nyflikenhet och lust...

Att det är Linnéår i år har väl ingen missat? Carl von Linné som föddes 1707 i Råshult i Småland – prick 300 år sedan. 1734 reste han genom Dalarna, flitigt antecknande allt han såg. 1739 gifte han sig med Sara Lisa Moreaus på Sveden utanför Falun. De bosatte sig i Uppsala. Jag läser på webben om Nationellt resurscentrum för biologi och bioteknik och i extra Bi-lagan om Linné.

Naturvetenskap parat med kulturyttringar ger en symfoni av kunskapsblixtrar att forska i. Natur och kultur tillsammans är ett underbart par. Den röda tråden genom Linnés liv var just nyflikenhet och lust att upptäcka och att lära. Carls far lär ha sagt: ”Ja, det sker alltid: det man har lust för, det har man lycka till”.

Ekomuseum är rikt på både natur och kultur och detta landskap är som bädlat för insikter, inlevelser, upplevelser och undersökning. Se skogen ta tillbaka förlorad mark, se människan kämpa för att hålla stand. Befria kulturminnen men njut av skog och mark. Naturkraft kontra människa. Naturen att bara vara i.

Låt oss alla, liksom Linné, styras av nyflikenhet och mycken lust!

Christina Lindeqvist

Föreningen Grufva i Grängesberg

Föreningen håller till i det gamla gruvområdets byggnader och har planer för framtiden.

I ”Mojsen”, den gamla personalmatsalen, renoveras det för fullt och i sommar öppnar det nya Gruvmuseet.

Det nedpackade Arbetaremuseet från Säfsen, som var ett objekt i Ekomuseum, kommer att återuppstå och bli en del av det nya museet. Ett glädjande besked!

FOTO CHRISTINALINDEQVIST

Norberg åter aktivt..

..i Ekomuseum Bergslagen sedan 1 jan 2007 efter en paus på tre år.

Besökscentrum Nya Lapphyttan är navet i Norbergs kulturliv. Huset började byggas i ett EU-projekt i Ekomuseum för många år sedan. Idag står det klart, berett att fyllas med aktiviteter.

Tanken med flera besökscentra i Ekomuseum har redan uppfyllts av Norberg. Nya Lapphyttans Besökscentrum, som byggts upp under de senaste fem åren har alla förutsättningar att bli en stark resurs och trivsamt mötesplats för både Norberg och Ekomuseum samt Bergslagen i stort.

På sikt kan byggnaden med omgivande hembygdsgård och Nya Lapphyttans rekonstruerade medeltida by med den enda rekonstruerade masugnen för sin tid bli ett Bergslagshistoriskt centrum. Redan nu sker sommartid en rad försök med framställning av järn enligt medel-

Kulturmiljösamordnare Ing-Marie Pettersson Jensen samt kulturchef Anders Kilstrom framför Nya Lapphyttans Besökscentrum..

tida högteknologiska principer.

Norberg har många mycket betydelsefulla objekt för Ekomuseum. Nu pågår arbete med att utöka antalet objekt samt skapa sammanhängande besöksmål.

Norbergs kommun har nu valt representanter till styrelsen och vid stämman den 25 maj återinträder Norberg i arbetet med att utveckla verksamheten.

Stiftelsen Ekomuseum Bergslagen gläder sig åt beslutet.

FOTO CHRISTINA LINDEQVIST

Bengt Grundmark

Här omgiven av en skara unga vänner från ekomuseet i Cortemilia, den lilla staden i nordöstra Italien, den 3 juni 2006 på Stollberg.

Bengt Grundmark, 82 år, avled hastigt i sitt hem lördag den 10 februari 2007.

Den oförlömlige Bengt, ständigt på språng, ständigt nyfiken och vetgirig, fylld av kunskap om Bergslagen och järnhanteringen både idag och i forna tider. Bengt var en kunskapskälla att ösa ur, alltid beredd att berätta och råta ut frågetecken kring vår Bergslagshistoria.

Bengt ingick i den krets av ”Bengtars” som regelbundet samlas på Ludvika Gammelgård. Dessa ingenjörer av äldre snitt har under flera år arbetat aktivt för

att bygga upp Ludvika Gruvmuseum till vad det är idag - en pedagogisk utställning om malmens väg till rent järn.

Bengt Grundmark fick också Björkmanska kulturpriset i Ludvika år 2004 för sina insatser inom kultur- och industrihistoria. Visst minns vi den lysande festföreläsning som Bengt höll i samband med prisets utdelning!

Bengts många och spontana besök på Ekomuseums kansli lever i minnet.

FOTO CHRISTINA LINDEQVIST

Ingvar Ek

En hedersman har lämnat Ekomuseum och vännerna i Trångfors, Hallstahammar.

Ingvar Ek avled 81 år gammal efter en besvärlig sjukdomstid den 13 november 2006.

Ingvar Ek hade sedan många år ett starkt engagemang i Ekomuseum. De sista åren deltog han även i Ekorådets arbete som representant för Hallstahammars ideella ekoföreningar. Ingvar var en aktiv och intresserad ledamot, alltid med många förslag på gemensamma aktiviteter.

Hans ledaregenskaper var enastående goda och byggde på en välutvecklad känsla för människor. Under Ingvars ledning har hela smedjan restaurerats och två stora vattenhjul återskapats.

Trångfors gamla smedja har blivit ett välbesökt och attraktivt besöksmål i Ekomuseum Bergslagen.

Ingvar Ek var före pensionen avd.chef på Bulten i Hallstahammar.

Ingvar Ek på Trångforsdagen i augusti 2004. En outtröttlig ledare för det pågående stora restaureringsarbetet med Trångfors gamla smedja. Detta storslagna projekt, som lockar intresserade besökare, föreningar och även studerande från både KTH och universitet.

Ingvar var en beundrad arbetsledare. Han var en mångsidig man, resolut och positiv med ett stort lugn och alltid vänligheten själv.

Ekomuseivän och författare

Ekomuseum-Katekes, utg 1995, som kunskapsstöd vid guidekurser i Ekomuseum.

Bergslagens historia, utg 1997 Studiematerial för guider och ledsagare i Ekomuseum

Axplock ur Rinmans "Bergswerks Lexicon", utg 2000

Förklaringar till svensk järnhantering från senare delen av 1700-tal.

Bengt Grundmark är mannen bakom flera av Ekomuseum Bergslagens mest använda och lärorika skrifter, de som ständigt trycks upp på nytt och sprids till kurser och föreningar.

Med en medfödd pedagogisk talang och ett lättsamt språk kunde Bengt beskriva järnets historia på ett fångande och begripligt sätt. Andra upplagan av Katekesen i slutet av 1999 byggdes på med avsnitt om historiebegrepp och museologi, idén bakom ”ekomuseet”.

Bengt Grundmark kallade sig själv: civing elektro, f.d. varvräknare på ASE-AS:s transformatorkontor.

FOTO CHRISTINA LINDEQVIST

Trångforsdagen

Denna folkrika dag infaller alltid på en söndag i senare delen av augusti varje år. Stor fest kring Trångfors gamla smedja och kanal.

Ingvar Ek lagade själv all korngrynskaka som alltid serveras. Det brukar bli ca 400 portioner. Till det stekt rimmat fläsk och rårörda lingon. En god tradition uppskattad av alla.

Linnea i Ekomuseum

"Systema Naturae" är Linnés stora verk, en gåva till mänskligheten. Gud skapade, Linné ordnade.

Med anledning av Linnéåret 2007 finns Linnéa i Ekomuseum under hela året med sina laddade lådor.

Gun "Linnea" Sörbring har packat tre sorters lådor för skolbarn i olika åldrar. De innehåller handledning och material för excursioner och naturstudier. Lådorna är till utlån i 14 dagar och Linnea kommer själv och berättar om det hela.

Barn är bra på att samla frön och hitta små djur, se pyttesmå saker, undersöka naturen och livet som kryper. Här ska naturvetenskap introduceras på ett lekfullt och lustfyllt sätt.

Stenriket, djurriket och växtriket var de tre rikena som Linné ville utforska, det som var "nyttigheter" för Sverige. Berömda är hans excursioner i Uppsala med mat och dryck och lätta lediga kläder – inte helt okontroversiellt på den tiden. Men det var populärt. Hundratals människor vandrade ut med Linné och med pukor och trumpeter återvände man hem på aftonen.

Guns Linnea har inspirerats av de lustfyllda utflykterna och vill få ut skolklasser på excursioner så att de själva får en naturupplevelse i Linnés anda.

Med trumma och horn kommer Lin-

Kommunpedagogen Gun Sörbring från Smedjebacken är en trovärdig Linnea som vill ta tillvara barnens nyfikenhet i vår Bergslagsnatur. Hon vill inspirera barn att undersöka naturen med lupp och lära barn att pressa växter. Och hon bjuder på märkliga godsaker som kanderade violer och myntblad - i Linnés anda. Lustfyllt ska det vara...kan det inspirera till en fortsättning?

nea till skolan och överlämnar sin låda utomhus på en gräsmatta.

- En excursion med Linnea blir en slags tidsresa för barn, säger Gun.

- Det är viktigt att göra nåt, att samla frön och göra askar av papper till dem. Att samla växter i ett herbarium. Och picknick är ett måste, med nyttigheter uppdukade på marken, t ex färska bär och torkad frukt, källvatten. Och musik! Trummor och horn. Det ska vara en upplevelse för alla sinnen att vara ute i och undersöka naturen, säger Gun.

Ekomuseum Bergslagen stödjer och bidrar till Linneas tillbehör och hoppas att Linnea-tanken ska spridas vida omkring. Bra information om Linnéfrandet:

www.bioresurs.uu.se

www.dalarna.se/linne2007

FOTO CHRISTINA LINDEQVIST

Sköna visor!

Från Bergslagsskogar och skärgårdshav – Visor från Söderbärke

Klingande möten med människor och miljöer i Roslag och Bergslag.

BERTIL OLSSON
och hemlig gäst

SÖNDAG 25 MARS KL 17.00

i Capellet, Söderbärke, entré 60 kr

Arr: Capellet i samverkan med Kulturen/Smedjebacken, NBV Dalarna, Västmanlandsmusiken, Skinnskattebergs Folkhögskola samt Ekomuseum Bergslagen.

NAMSA:s vårmöte

Det är naturhistoriska museernas samarbetsorganisation som håller sitt årsmöte i Ekomuseum.

Månd-tisd 23-24 april håller NAMSA sitt vårmöte i Ekomuseum Bergslagen. Måndagen ägnas åt en rundtur i Ludvika med lunch på Gammelgården. Efter besök på Ekomuseums kansli, mineralsamlingen och gruvmuseet blir det Stollberg och en geologisk vandring. Festmiddag på "Snillepanget" Vanbo Herrgård på kvällen. Årsmötesförhandlingar på Vanbo tisdag morgon. Sen avfärd till Bråfors Kulturresevat och lunch i Norberg med efterföljande rundtur.

Ekomuseum är medlem i NAMSA sen 2006 med mottot "Natur och Kultur"!

FOTO NORBERG KOMMUNARKIV

Linné i Norberg

Just här vid Risbergs konstschakt i Norberg stod Linné en januardag 1734. Och just här firas även Linné med en dag under pingst.

"Ingen sochn är så rich på järnmalm som denna, i dett hela sochn tykz wara en grufva" skrev Carl Linneaus i sina anteckningar på sin Bergslagsresa.

Norbergs Gruvmuseum i Kärrgruvan hör till de miljöer som officiellt har lyfts fram under Linnéåret 2007. Ett omfattande jubileumsprogram har därför planerats: "Linné i Norbergs Bergslag".

Firandet sker i pingsthelgen och från mitten på mars finns programmet i detalj på Norbergs hemsida: www.norberg.se.

FOTO CHRISTINA LINDEQVIST

Oljeön firar 25 år

Unika Oljeön firar jubileum som besöksmål med en dag i pingst.

Firandet planeras för fullt av Lars Larsson, hängiven Oljeö-bo sen barnsben med en far som basade över det gamla raffinaderiet, världens äldsta bevarade för övrigt. Till Oljeön mitt emot Ängelsberg kommer man med båt.

Det gamla raffinaderiet väntar med sin rika historia – ett besök att minnas.

Info Fagersta turism 0223-131 00.

Järnskrot

Tekniska museet i Stockholm söker efter järnskrot!

Till sommaren öppnas en permanent teknikpark utomhus på Tekniska museets gård – ett Science Center.

För att markera att vår industrihistoria byggdes av järn från Bergslagen, letar museet efter föremål som svänghjul, maskindelar, fjädrar, motorblock, järnväghjul och annat liknande skrot. Mycket gärna gammalt och rostigt dessutom. Man vill kalla det en hyllning till Bergslagen!

Det blir en park med vatten och med mycket träd och grönska. Och där ska skapas många stationer för allsköns experiment och med saker som låter högt, sprutar vatten, tillåter klättring, fångar in solen, skapar musik osv. Ett fantasifullt ställe som ska inbjuda till kreativitet.

Har du lite järnskrot?

Om du känner till något järnskrot, som inte gör någon nytta på sin nuvarande plats och som du tror kan passa utanför Tekniska museet så hör av dig till:

NILS OLANDER på Tekniska museet
08-450 56 80 eller 0739-991 377

E-post: nils.olander@tekniskamuseet.se

Matdagen 2007

håller på att ta form. I år blir det en lördag i början på sept med mattävling, vinprovning, marknad och många aktiviteter utomhus. Allt i matens tecken!

EKOMUSEUM BERGSLAGEN
Nils Nils gata 7 • 771 53 Ludvika
Tfn 0240-66 30 82 • Fax 0240-748 60
E-post: info@ekomuseum.se

www.ekomuseum.se

Ansvarig utgivare & redaktör
Christina Lindeqvist